

på att fördjupa sig i gregorianik. Kanske surdegen, som småningom genomsyrar svenskt kyrkomusikaliskt arbete.

Bachåret har begynt. Önskan må vara att det för svenskt körarbete, det kyrkomusikaliska, må betyda ytterligare fördjupning och förståelse för de andliga värden detta arbete ger.

Sten L. Carlsson.

Kyrklig skrud och prydnad 1949.

Värden om kyrkan och hennes skrud sker efter två linjer, vilka kunde karakteriseras som traditionens och nyskapandets. I ett gammalt kulturland som vårt eget med ett mäktigt bestånd av äldre kyrkobyggnader och kyrkokonst måste detta kulturarv vårdas och traditionen från svunna sekler på detta vis bevaras. Här utföra fornminnesvård och museiväsen ett arbete av största värde. Till traditionens tillvaratagande hör också restaureringar av äldre kyrkor och deras konstskatter. Årligen genomförs även renoveringar av kyrkor, varvid icke endast skadade och vanvårdade interiörer återställas utan även värdefulla fynd komma i dagen till fromma för den arkeologisk-konsthistoriska forskningen.

När Skara domkyrka i december 1949 återöppnades för gudstjänst, efter en längre tids restaurering, framträdde den i ett skick, som å ena sidan icke alltför mycket avvek från den arkitektoniska gestaltning, dômen erhöll vid 1800-talets restaurering, men å andra sidan lät kyrkorummets historiska prägel starkare göra sig märkbar än tidigare. I samband med restaureringen gjordes även en del högst intressanta fynd i kyrkans korparti. Bland annat påträffades här en grav, som betecknats såsom viloläger för en av Sveriges första biskopar. Från en grav i Skara domkyrka äga vi förut en gravkalk, och vid den nu avslutade restaureringen kom ännu en gravkalk och en patén i dagen, i motsats till den förut nämnda av silver. På grundval av de gjorda fynden ville undersökningarnas ledare, Fil. lic. Harald Widén, datera ned Skara dômens första byggnadsskede till 1000-talet.

Förarbetena på Uppsala domkyrkas restaurering fortgå alltjämt. Under tiden utförs förstärkningsarbeten för att icke stora delar av

murverket skola rasa samman. Man blir dock en aning betänksam inför den »provmurning», som företagits i kleristoriemurarna och strävsystemet, där kyrkans yttre faktiskt genomgår en dyrbar omgestaltning i en för medeltiden främmande stil men i anknytning till den Tessin-Hårlemanska 1700-talsrestaureringen. Ett värdefullt tillskott till kännedomen om kyrkans utseende närmast före 1880- och 90-talets restaurering utgör den nyligen påträffade modellen i Nordiska Museet. Vi vänta alltså med största intresse på de slutgiltiga riktlinjer, som skola uppdragas för renoveringen av denna i visst avseende mest betydande av våra medeltida katedraler.

Att redogöra för verkställda restaureringar av landskyrkor skulle föra för långt, men några märkligare målningsfynd böra nämnas. Skåne äger ett bestånd av romanskt kalkmåleri, som Uppsverige — med ett och annat undantag — saknar motsvarighet till. När Lackalänga kyrka restaurerades, blottades där en målningsssvit från det romanska skedet. Målningarna ha utförts under 1100-talets senare del eller i början av 1200-talet. Då under senare årtionden liknande upptäckter gjorts i trakten av Lund, förefaller det troligt, att flera romanska målningsssviter kunna dölja sig under senare putslager i skånska landskyrkor.

Även i Svealand ha några kyrkomålningar av mycket stort intresse kommit i dagen. Kalkmålningarna i Litslena, Uppland, som avtäcktes till kyrkans återöppnande för gudstjänst i december 1948, ha visat sig vara av största värde för kännedomen om det gotiska kyrkomåleriet i Uppsverige. Den okände mästaren har arbetat omkring 1460 och visar beröringspunkter med Strängnässkolan och den s. k. Ärentunamästaren, som verkade på 1440- och 1450-talet. Även i Ytter-Järna kyrka i Södermanland har en synnerligen intressant målningsssvit avtäckts. Det är också i detta fall fråga om ett kyrkomåleri, som ligger före eller står fritt gentemot den senare gruppen av uppsvenska kyrkomålningar men visar anknytning till Ärentunaskolans krets. Tyvärr ha dessa intressanta målningar ännu icke vetenskapligt beskrivits.

Statens Historiska Museum, som numera har möjlighet till separatutställningar eller specialutställningar hade anordnat en sådan av största intresse i och med det gångna årets Albertus Pictorutställning, som hade en ypperlig pedagogisk uppläggning och även för lekmannen blev högst instruktiv. Ett par utförliga redogörelser ha under 1949 influtit i »Svenskt Gudstjänstliv». Även ute i lan-

det anordnas synnerligen värdefulla utställningar av gammal och ny kyrkokonst. Så tilldrog sig Kalmarutställningen med rätta stor uppmärksamhet.

Det i föregående årsrapport omnämnda initiativet från Diakonistyrelsens konstutskott till förbättrad undervisning i kyrkovård och kyrkokonst vid de teologiska fakulteterna har förverkligats. Från 1949 är det i detta avseende betydligt bättre sörjt än tidigare, även om flera önskemål kunde framställas. Det förnyade Sigtunamötet mellan präster och konstnärer medförde flera utförliga diskussioner, men så mycket längre än vid 1948 års sammankomst nådde man knappast vid överläggningarna, som hade sitt stora värde såsom forum för ett fritt meningsutbyte.

När det gäller nyskapande av sakral konst visar det sig, att det alltjämt finns stora uppgifter. Som tidigare ha textilateljéerna försatt ett flertal kyrkor med nya textilier, bland vilka de nya arbetena för Skara domkyrka böra nämnas.

Några värdefulla tillskott till vårt nyare kyrkomåleri kunde även omnämnas. Till Skaradömens invigning hade Bo Beskow fullbordat sina med stort intresse motsedda glasmålningar i kyrkans kor. Nils Aron Berges kormålningar i Sura kyrka, Västmanland, måste räknas till det bästa i modern sakralkonst, och detsamma gäller Lennart Segerstråles målningssvit i Burträsk kyrka, Västerbotten. Olle Hjortzbergs nya altartavla i Högbo kyrka i Gästrikland är ett märkligt prov på den åldrade mästarens bevarade skaparkraft.

Som ett oavvisligt krav framstår alltjämt ökad upplysning om den kyrkliga konstens egenart och förbättrad utbildning i ämnet. Arbetet på ett bättre sakernas tillstånd i detta hänseende fortgår. K. S. V. gör sin insats, och stiftsråden ha intresserats för uppgiften. Även inom Diakonistyrelsens konstutskott är frågan under behandling.

Lidingö i januari 1950.

Ragnar Stenberg.